เรื่อง วรรณกรรมเบ็ดเตล็ดของชาวบ้านไตรตรึงษ์

The Office of Academic Resource Information And Technology

รายละเอียด

วรรณกรรมเบ็ดเตล็ด หมายถึง วรรณกรรมขนาดสั้น เช่น คำเรียกขวัญ คำหยอกสาว ใน ภาคเหนือ ตำรา เช่น ตำราดูลักษณะสตรีของภาคใต้ ผญาของภาคอีสาน เป็นต้น ชาวบ้านไตรตรึงษ์ได้ถ่ายทอดวรรณกรรมขนาดสั้นที่แสดงถึงแนวคิด วิถีชีวิต และความเชื่อ ดังนี้

1. คำเรียกขวัญ ใช้เรียกขวัญเด็ก หรือผู้ที่เกิดการตระหนกตกใจ ให้ขวัญมาอยู่กับเนื้อกับตัวหายตกใจ เรียกขวัญโดยผู้ใหญ่ที่ได้รับการยอมรับนับถือ ก่อนที่จะผูกข้อมือด้วยด้ายสายสิญจน์ คำเรียกขวัญ มีดังนี้

“ศรีวันนี้ก็วันลาภวันดี ศรีวันพระยาวัน ฉันจะเรียกมิ่งขวัญ ขวัญมาเกิดมาแม่มา ขวัญอย่าไป เป็นตะเข็บอยู่ใต้ขอน ขวัญอย่าไปเป็นแมงซอนอยู่ใต้ไม้ ขวัญอย่าไปอยู่ในน้ำเป็นเพื่อนปลา ขวัญแม่อย่าไปอยู่ในนาเป็นเพื่อนข้าว ขวัญแม่อย่าไปเอาพุ่มไม้ต่างเรือน ขวัญแม่อย่าไปเอาแสงเดือนต่างไต้ ขวัญแม่อย่าไปเอาเรไรต่างมโหรีมาเถิดมาแม่มา ขวัญเอยขวัญแม่อย่าไปเที่ยวชมเขาลำเนาไพร ให้แม่กลับมา ขวัญแม่อย่าไปอยู่ที่เชิงตะกอน ขวัญแม่อย่าไปนอนอยู่ป่าช้า มาเถิดแม่มา ให้มาชมผ่าผืนเล็กให้แม่กลับมาชมแพรผืนกว้าง ขวัญมาทางบกให้แม่มาด้วยช้าง ขวัญมาทางแม่น้ำกว้างให้มาด้วยสำเภาเงินแลสำเภาทอง ให้แม่กลับมาเอาดอกไม้แซม ให้แม่เอาดอกบัวแซมเกล้า แม่จะเรียกขวัญเจ้ากลับมาเอย ขวัญเอยมาเถิดมาแม่มา”

2. คำบอกเล่า

2.1 เกี่ยวกับผีสางเทวดา เครื่องรางของขลัง เช่น

- เรื่องแม่โพสพ เชื่อว่าข้าวมีเทพธิดาประจำอยู่ชื่อแม่โพสพ ดังนั้นเพื่อให้ข้าวเจริญงอกงามได้ผลดี เวลาข้าวตั้งท้องจะออกรวง จึงมีพิธีส่งท้องข้าว สิ่งที่ต้องนำไปด้วยคือของที่ได้จากการเทศน์มหาชาติ เช่น กล้วย อ้อย ไปให้แม่โพสพเสวย แล้วบอกว่า “ฉันได้นำของป่าหิมพานต์มาให้แม่แล้ว แม่จงเลือกเสวยตามใจเถิด แม่โพสพก็จะพอใจให้ผลิตผลอย่างมากมาย เมื่อขนข้าวเข้ายุ้งแล้วก็จะมีพิธีรับขวัญข้าว ก็คือไปรับแม่โพสพกลับมารักษาข้าวในยุ้งนั่นเอง การไปรับขวัญข้าวนี้ให้ใช้เฉพาะผู้หญิงเท่านั้น เพราะเคยมีประวัติว่าให้ผู้ชายไปรับแล้วพบแม่โพสพเป็นผู้หญิงสวยก็เลยปล้ำ แม่โพสพจึงโกรธมาก ถ้าผู้ชายไปรับจะไม่มา

- เด็กที่เกิดใหม่ ให้ใช้หนังหมีวนรอบบ้านแล้วแขวนที่เปลเพื่อไม่ให้ผีรบกวน

- ผู้ชายที่ยึดถือเครื่องรางของขลังที่ทำให้อยู่ยงคงกระพัน ห้ามรับประทาน ฟักทอง ฟักเขียว ตำลึง น้ำเต้า กล้วยบวชชี มะเฟือง เพราะของเหล่านี้มีลักษณะรูปร่าง หรือชื่อไปพ้องกับอวัยวะเพศ

2.2 เกี่ยวกับโชคลาง

- แร้งจับบ้านไม่ดี ให้คิดและพูดว่า พญาหงส์ทองจับบ้าน จะนำโชคลาภมาให้เงินทองจะไหลมาเทมา

- เหี้ยเข้าบ้านมิดี ให้พูดว่า “ตัวเงินตัวทองนำเงินนำทองมาให้” จะร่ำรวยเป็นเศรษฐี ถ้าพูดว่าเหี้ยจะประสบความฉิบหาย

- ถ้าผึ้งมาทำรังในบ้าน ให้จัดการทำบุญสมโภชต้อนรับ จะทำให้ทำมาค้าขึ้น

- ถ้าจอมปลวกขึ้นใต้ถุนบ้านที่ปลูกก่อนแล้วท่านว่าดี แต่ถ้าปลูกบ้านคร่อมจอมปลวกจะเดือดร้อน

- ก่อนลงเรือนไปไหน ถ้ามีจิ้งจกร้องทักท่านว่าอย่าไป

- ถ้าเข้าป่าได้ยินเสียงคล้ายคนเดินตาม แต่ไม่มีอะไร ถ้าได้ยินสองครั้งให้หันกลับบ้าน มิฉะนั้นจะเกิดเหตุร้ายกับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง

- ถ้าจิ้งจกร่วงใส่ศีรษะท่านว่าจะมีโชค ถ้าจิ้งจกร่วงลงมาตายต่อหน้าจะมีเคราะห์

- แมวห้าหมาหกท่านห้ามเลี้ยง

- อย่าเลี้ยงควายตัวเดียว

- หมูที่มีนิ้วเท้าครบห้านิ้ว ห้ามเลี้ยงไว้ ให้นำไปปล่อยที่วัด

- ถ้านกแสกบินผ่านบ้านแล้วร้อง หรือบินชนบ้านญาติพี่น้องบุคคลในบ้านนั้นจะล้มตาย

- ถ้าแมวดำข้ามศพผีจะดุ

- การปล่อยสัตว์ เช่น นก ปลา เป็นการสะเดาะเคราะห์ และต่ออายุให้กับผู้ปล่อย

- ถ้าเห็นดาวหางจะเกิดยุคเข็ญ ข้าวยากหมากแพง หรืออาจจะต้องสูญเสียบุคคลสำคัญ

- ถ้าเห็นดาวตกห้ามทักเพราะเทวดาจะมาจุติ ถ้าทักแล้วเทวดาองค์นั้นเข้าไปเกิดในท้องหมูท้องหมา

The Office of Academic Resource Information And Technology

- ถ้าเกิดจันทรุปราคาหรือสุริยุปราคา ให้เคาะต้นไม้แล้วพูดว่า ดก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ต้นไม้นั้นจะมีผลดก และให้เอามะกล่ำตาหนูมาอมไว้จะได้ไม้เป็นตาแดง ถ้าจะให้จันทรุปราคา และสุริยุปราคาหายเร็ว ๆ ให้ช่วยกันตีเกราะเคาะไม้ ยิงปืน ตีกลอง

- ปลูกต้นขนุนไว้ในบ้านจะช่วยอุดหนุนให้เจริญ

- ปลูกต้นมะยมไว้หน้าบ้านจะมีคนเมตตารักใคร่

- ต้นฉำฉาห้ามปลูกไว้ในบ้าน จะทำให้เป็นบ้านร้าง มีแต่ความอิจฉาริษยากัน

- ต้นลั่นทมถ้าปลูกไว้ในบ้านจะทำให้เจ้าของบ้านมีแต่ความระทมตรมใจ

- ต้นมะขวิด มะตูม ห้ามปลูกไว้ในบ้านจะเกิดการทะเลาะวิวาท

- ต้นโป๊ยเซียนถ้าออกดอกมากกว่าแปดดอกจะทำมาค้าขึ้น

2.3 เกี่ยวกับข้อปฏิบัติทั่วไป

- อย่านั่งคาบันไดหรือตรงประตู จะโดนของที่เขาปล่อยตามลมตามแล้งมา

- อย่าถ่มน้ำลายรดฟ้า

- อย่าขี่หมา ฟ้าจะผ่า

- อย่าผิวปากกลางคืน ผีจะหลอก

- อย่ากล่อมเด็กกลางคืน เหมือนผีกล่อมลูก

- อย่าเหยียบธรณีประตู เพราะเป็นที่อยู่ของเทพารักษ์

- เด็กที่เกิดใหม่ต้องขายไม่เช่นนั้นจะเลี้ยงยาก วิธีขายก็คือให้เอาเด็กใส่กระด้ง แล้วโยนกระด้งเบา ๆ ผู้ที่ซื้อก็จะรักเอาไป แล้วให้เงินแม่จริงเล็กน้อย

- การเผาศพไม่นิยมเผาวันคู่ เพราะกลัวจะตายคู่

- การแต่งงานนิยมแต่งเดือน 4 6 9

3. คำทำนาย

- หญิงมีครรภ์ ถ้ามีใบหน้าปล่งปลั่งสวยงามลูกในท้องจะเป็นผู้หญิง ถ้ารูปท้องงอน แม่ไม่ชอบแต่งตัวลูกจะเป็นผู้ชาย

- เขม่นตาขวาร้าย ตาซ้ายดี

- หญิงชายใดมีไฝที่ของลับ ถ้าผู้ใดได้เป็นคู่ครองอายุจะสั้น

- หญิงชายใดมีไฝที่ร่องน้ำตา ผู้นั้นจะมีแต่ความทุกข์ระทมใจ

- หญิงใดมีสีจักร (ขวัญที่ไรผมด้านหน้า) ยักหล่ม (รอยบุมสองข่างสะบัก) ถ่มร้าย (รอยบุมตรงก้น) นับเป็นหญิงกาลกิณี

- ฝันว่าฟันหัก ญาติจะเสียชีวิต

The Office Of Academic Resource Information And Technology

- ฝันว่าเห็นพระ มีพระขึ้นบ้าน จะอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข
- ฝันเห็นพระเจ้าแผ่นดิน จะมีโชคดีอย่างยิ่ง
- ฝันเห็นงู จะได้พบเนื้อคู่
- ฝันว่าได้แหวนจะได้ลูกชาย ฝันว่าได้เงินจะได้ลูกสาว
- ฝันเห็นชายชราชวนไปเที่ยว คนนั้นจะเสียชีวิต

คำสำคัญ : วรรณกรรม

ที่มา : เมืองไตรตรึงษ์ ตามร่องรอยแห่งตำนานและประวัติศาสตร์. (ม.ป.ป). กำแพงเพชร: ม.ป.ท.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-03-03

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1336&code_db=610006&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology